

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Освітньо-наукова програма

ГЕОГРАФІЯ

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Галузь знань 10 Природничі науки

Спеціальність 106 Географія

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна
“23” грудня 2024 року,
протокол № 26

Введено в дію з 2024/2025 навчального року
наказом від 25.12. 2024 р. № 0114-1/581

Проректор з науково-педагогічної роботи

Олександр ГОЛОВКО

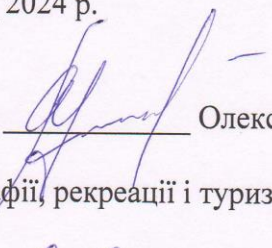

Харків 2024 р.

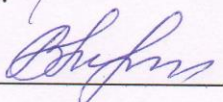
ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-наукової програми «Географія»

Освітню програму розглянуто та схвалено на:

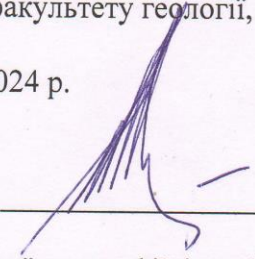
1. Науково-методичній раді Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна:
протокол № 4 від «17» грудня 2024 р.

Голова науково-методичної ради,
проректор з науково-педагогічної роботи Олександр ГОЛОВКО

2. Вченій раді факультету геології, географії, рекреації і туризму:
протокол № 8 від «26» серпня 2024 р.

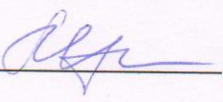
Голова Вченої ради факультету Віліна ПЕРЕСАДЬКО

3. Науково-методичній комісії факультету геології, географії, рекреації
і туризму:
протокол № 7 від «26» серпня 2024 р.

Голова науково-методичної
комісії факультету Олександр ЖЕМЕРОВ

4. Кафедрі соціально-економічної географії і регіонаознавства імені Костянтина
Нємця:
протокол № 9 від «26» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри,
д. геогр. н., професор

 Людмила НЕМЕЦЬ

ПРЕАМБУЛА

Розроблено робочою групою у складі:

Прізвище, ім'я, по батькові	Найменування посади	Науковий ступінь, вчене звання
Керівник робочої групи – СЕГІДА Катерина Юріївна, гарант ОП	професор ЗВО кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця	доктор географічних наук, професор кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства
Члени робочої групи		
НЕМЕЦЬ Людмила Миколаївна	професор ЗВО, завідувач кафедри соціально- економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця ХНУ імені В.Н. Каразіна	доктор географічних наук, професор кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства
КОСТРИКОВ Сергій Васильович	професор ЗВО кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця	доктор географічних наук, професор кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства
ПЕРЕСАДЬКО Віліна Анатоліївна	професор ЗВО кафедри фізичної географії та картографії, декан факультету геології, географії, рекреації і туризму	доктор географічних наук, професор кафедри фізичної географії та картографії
ПРАСУЛ Юлія Іванівна	доцент ЗВО, доцент кафедри фізичної географії та картографії	кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії та картографії
КАНДИБА Юрій Іванович	доцент ЗВО кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця	кандидат географічних наук, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства

До проектування освітньої програми долучені:

Представники здобувачів вищої освіти:

Венгрин Дар'я Володимирівна – здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНП «Географія», аспірантка кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2-й рік навчання.

Чехов Сергій Сергійович – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНП «Географія», аспірант кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2-й рік навчання.

Боднарюк Олександр Іванович – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНП «Географія», аспірант кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця ХНУ імені В. Н. Каразіна, 1-й рік навчання.

Представники роботодавців:

Полтавець Валентина Дмитрівна – виконавчий директор Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування “Асоціація об'єднаних територіальних громад”

Редіна Валентина Андріївна – директор КЗ “Харківська обласна станція юних туристів”, кандидат педагогічних наук, доцент.

При розробці проєкту Програми враховані вимоги:

- 1) Стандарту вищої освіти України третього (освітньо-наукового) рівня, галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 106 Географія, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України від 13.08.2024 р. № 1128.
- 2) ОНП «Географія» була затверджена Вченою радою ХНУ імені В.Н. Каразіна 27.05.2024 р., протокол № 10, введена в дію наказом від 29.05.2024 р. № 0114-1/178.

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

1. **Запотоцький Сергій Петрович** – декан географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор географічних наук, професор.
2. **Заячук Мирослав Дмитрович** – декан географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доктор географічних наук, професор.

1. Профіль освітньої програми

1 – Загальна інформація	
<i>Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу</i>	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, факультет геології, географії, рекреації і туризму
<i>Офіційна назва програми</i>	Географія Geography
<i>Ступінь вищої освіти</i>	Доктор філософії
<i>Кваліфікація, що присвоюється</i>	Доктор філософії з географії
<i>Тип диплому та обсяг освітньої програми</i>	Диплом доктора філософії, одиничний. Обсяг освітньої складової програми 60 кредитів ЄКТС, термін навчання 4 роки
<i>Наявність акредитації</i>	Немає
<i>Передумови</i>	Наявність ступеня магістра
<i>Мова викладання</i>	Українська, англійська (для окремих дисциплін)
<i>Термін дії освітньої програми</i>	4 роки
<i>Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми</i>	http://geo.karazin.ua/aspirantura/ http://start.karazin.ua/programs/8/10
2 – Мета освітньої програми	
<i>Мета програми</i>	Підготовка висококваліфікованого фахівця з географії ступеня доктора філософії в галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія, здатного до самостійної науково-дослідницької, науково-організаційної, педагогічно-організаційної та практичної діяльності у галузі природничих наук, викладацької роботи у закладах вищої освіти.
3 – Характеристика освітньої програми	
<i>Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))</i>	Галузь знань – 10 Природничі науки, Спеціальність – 106 Географія
<i>Орієнтація освітньої програми</i>	Освітньо-наукова, науково-дослідницька, академічна
<i>Основний фокус освітньої програми та спеціалізації</i>	Проведення досліджень у галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія, спеціалізація «Економічна та соціальна географія». Ключові слова: географія, економічна та соціальна географія, регіональний розвиток.
<i>Особливості програми</i>	Програма комбінована (науково-дослідницька), посилена теоретична, методологічна, мовна, геоінформаційна підготовка, обов'язкова науково-асистентська практика, можливе стажування у закладах вищої освіти та науково-дослідних установах за кордоном.

4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
<i>Придатність до працевлаштування</i>	Можливість працевлаштування в провідних установах у системі Міністерства освіти і науки України, Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України; в науково-дослідних, проектних та прогнозно-планових державних і приватних установах, у закладах вищої освіти, інших установах та організаціях, що здійснюють дослідження та/або підготовку фахівців у сфері географії, регіонального розвитку, а також розробляють та реалізують регіональну політику, здійснюють просторове планування, управління природокористуванням, регіональним і міським розвитком, зокрема в обласних, районних і міських управлінських структурах (адміністраціях), в органах самоврядування, в туристичних фірмах.
<i>Подальше навчання</i>	Випускник може продовжувати навчання в докторантурі – 8-му рівні НРК
5 – Викладання та оцінювання	
<i>Викладання та навчання</i>	Організація освітнього процесу ґрунтується на проблемно-орієнтованому навчанні, самонавчанні з елементами дослідницької роботи. Основні традиційні методи навчання – пояснювально-ілюстративний, пошуковий, проблемного викладання, «мозковий штурм».
<i>Оцінювання</i>	Чотирирівневе та дворівневе, 100-бальна система оцінювання через такі види контролю: письмові екзамени, залікові роботи, звіт з науково-асистентської практики
6 – Програмні компетентності	
<i>Інтегральна компетентність</i>	Здатність продукувати нові ідеї, розв’язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері географії, природокористування та регіонального розвитку, застосовувати сучасні методології наукової та педагогічної діяльності, здійснювати власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення
<i>Загальні компетентності</i>	ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК03. Здатність працювати у міжнародному контексті. ЗК04. Здатність розв’язувати комплексні проблеми у сфері географії та з дотичних до неї напрямів на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
<i>Спеціальні компетентності</i>	СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері географії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямів і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з географії та суміжних галузей. СК02. Здатність застосовувати сучасні методології, методи та інструменти географічних і міждисциплінарних досліджень, цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси,

	спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності. СК03. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти в сфері географії та суміжних галузях з дотичних напрямів. СК04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері географії, природокористування та регіонального розвитку, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень. СК05. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти у сфері географії та з дотичних до неї напрямів. СК06. Здатність інтегрувати знання з різних галузей, застосовувати системний підхід та враховувати технічні, правові, етичні та інші аспекти під час розв'язання наукових і прикладних задач та проведення досліджень. СК07. Здатність використовувати географічні інформаційні технології для вирішення експериментальних і практичних завдань у галузі професійної діяльності, аналітичні можливості сучасних геоінформаційних засобів, результатів картографічного моделювання. СК08. Здатність до встановлення взаємозв'язків у системі «природа – населення – господарство» за результатами моніторингу геосистем із застосуванням сучасних методів та технологій досліджень.
7 – Програмні результати навчання	
<i>Програмні результати навчання</i>	РН01. Мати сучасні концептуальні знання у сфері географії та на межі галузей знань і спеціальностей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень, отримання нових знань та/або здійснення інновацій. РН02. Глибоко розуміти методологію природничо- та/або суспільно-географічних досліджень, застосовувати її у власній науковій діяльності та викладацькій практиці РН03. Формулювати і перевіряти гіпотези, використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних та/або емпіричних досліджень, наявні літературні дані. РН04. Планувати і виконувати експериментальні, емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері географії, природокористування, регіонального розвитку і дотичних міждисциплінарних напрямів. РН05. Застосовувати сучасні інструменти та технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, в тому числі хмарні технології, методи аналізу даних великої розмірності. РН06. Проводити науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти, застосовуючи інноваційні форми, засоби та технології, здійснювати наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення освітнього процесу, розробляти і викладати навчальні дисципліни, дотичні до предметної області географії. РН07. Вільно презентувати й обговорювати усно і письмово державною та іноземною мовами з фахівцями та широкою

	аудиторією результати досліджень, наукові та прикладні проблеми з географії, природокористування та регіонального розвитку, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних вітчизняних та міжнародних наукових виданнях. РН08. Критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми. РН09. Розробляти та досліджувати концептуальні та інші моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у сфері географії та дотичних міждисциплінарних напрямках. РН10. Розуміти філософську методологію пізнання, ключові засади професійної та наукової етики, систему морально-культурних цінностей, дотримуватись у професійній діяльності принципів соціальної відповідальності та громадянської свідомості. РН11. Застосовувати методи математичного і геоінформаційного аналізу та моделювання сучасного стану та прогнозування змін геосистем РН12. Проводити опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін відповідного фахового напрямку та дисциплін фундаментального циклу
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
<i>Специфічні характеристики кадрового забезпечення</i>	Науково-педагогічні працівники, які здійснюють освітньо-наукову підготовку докторів філософії за спеціальністю 106 Географія, відповідають ліцензійним умовам. Усі викладачі є штатними викладачами Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, мають науковий ступінь та вчене звання, що відповідає основному профілю дисципліни, що викладається, мають підтверджений рівень наукової та професійної активності. Усі викладачі раз на п'ять років проходять підвищення кваліфікації.
<i>Специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення</i>	Для матеріально-технічного забезпечення науково-дослідницької роботи та виконання експериментальних досліджень у розпорядженні здобувачів навчальні, науково-дослідні лабораторії, навчально-дослідні лабораторії, технічне устаткування і прилади факультету геології, географії, рекреації і туризму та університету, ліцензоване програмне забезпечення. Обладнання та устаткування, необхідне для польових і камеральних досліджень суспільно-географічних об'єктів і систем, технічні засоби навчання (дошки-екрани; мультимедійні проектори, ноутбуки, принтери, сканери, персональні комп'ютери з програмним забезпеченням), для формування спеціальних компетентностей з економічної та соціальної географії, відповідає діючим нормам.
<i>Специфічні характеристики інформаційного та навчально-методичного забезпечення</i>	Офіційний сайт ХНУ імені В.Н. Каразіна, власний сайт факультету геології, географії, рекреації і туризму, сайт кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця, необмежений доступ до Інтернет, друковані (фонди ЦНБ імені В.Н. Каразіна, репозитарій, власні бібліотеки

	навчальних лабораторій, картографічні твори) та Інтернет-джерела (у т.ч. і Центру електронного навчання ХНУ імені В.Н. Каразіна); електронні наукові видання, навчальні курси із можливістю дистанційного навчання та самостійної роботи.
9 – Академічна мобільність	
<i>Національна кредитна мобільність</i>	На основі двосторонніх договорів між Харківським національним університетом імені В.Н. Каразіна та академічними установами і ЗВО України.
<i>Міжнародна кредитна мобільність</i>	На основі двосторонніх договорів між Харківським національним університетом імені В.Н. Каразіна та навчальними закладами країн-партнерів, у т.ч. в рамках проєкту Erasmus+
<i>Навчання іноземних здобувачів вищої освіти</i>	Іноземні громадяни за їх бажанням можуть навчатися англійською та українською мовами.

2. Перелік компонент освітньої програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонент ОНП (доктор філософії)

Освітня складова ОНП доктор філософії

Код	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти/роботи, практики)	Кількість кредитів ЄКТС	Форма підсумкового контролю
Обов'язкові компоненти ОНП			
Цикл загальної підготовки			
ОК 1.	Філософські засади та методологія наукових досліджень (Philosophy of Science & Science Methodology) (англійською/українською мовою)	5	Залік
ОК 2.	Академічне письмо і риторика англійською мовою за фахом	8	Екзамен
Цикл професійної підготовки			
ОК 3.	Підготовка наукових публікацій за фахом	5	Залік
ОК 4.	Педагогіка вищої освіти	4	Екзамен
ОК 5.	Методологія та сучасні технології суспільно- географічних досліджень	8	Екзамен
ОК 6.	Науково-асистентська практика	6	Залік
Загальний обсяг обов'язкових освітніх компонентів:		36	
Вибіркові компоненти ОНП Обираються чотири дисципліни за каталогом фахових вибіркових дисциплін факультету/інституту загальним обсягом 24 ЄКТС			
ВК1	Working with geodatabases in Human Geography (Робота з базами даних в суспільній географії) (англійською мовою)	6	Екзамен
	Кількісні та якісні методи суспільно-географічних досліджень		

ВК2	«International research projects in Human Geography (міжнародні дослідницькі проекти в суспільній географії)» (англійською мовою)	6	Залік
	Сучасні методологічні проблеми суспільної географії		
	Регіональні суспільно-географічні дослідження		
	Практичне навчання в університетській освіті (Practice Learning in University Teaching)		
	Сучасні аспекти раціонального використання природних ресурсів		
	Екологічна безпека		
	Політика та менеджмент в охороні довкілля		
	Фундаментальні засади фізичної географії, геофізики та геохімії ландшафтів		
	Presenting Science (англійською мовою)		
ВК3	Глобальні проблеми людства та стійкий розвиток	6	Залік
ВК4	Геоматика та моделювання (Geomatics and Modelling)	6	Залік
ВК5	Тривимірне (3D) моделювання міського середовища	6	Залік
ВК6	Міждисциплінарні дослідження в географії	6	Залік
ВК7	Актуальні проблеми сучасного суспільства: Україна у глобальних та регіональних порівняннях	6	Залік
ВК8	Прикладні суспільно-географічні дослідження	6	Залік
ВК9	Наукові основи ландшафтно-екологічних досліджень	6	Залік
ВК10	Теорія і методологія географічної картографії	6	Залік
ВК.11	Теорія та практика геодемографії	6	Залік
ВК 12	Теорія та практика геоурбаністики і регіоналістики	6	Залік
ВК 13	Regional Studies (Регіональні студії) англійською мовою	6	Залік
ВК 14	Практики екологічного менеджменту	6	Залік
ВК 15	Наукові основи природокористування	6	Залік
ВК 16	Моделі оцінки екологічних ризиків	6	Залік
ВК 17	Геополітика: теорія та практика	6	Залік
	<i>Здобувач обирає 2 дисципліни ВК3-ВК10 загальним обсягом 12 кредитів ЄКТС</i>		
Загальний обсяг вибірових освітніх компонентів:		24	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОГРАМИ		60 ЄКТС	

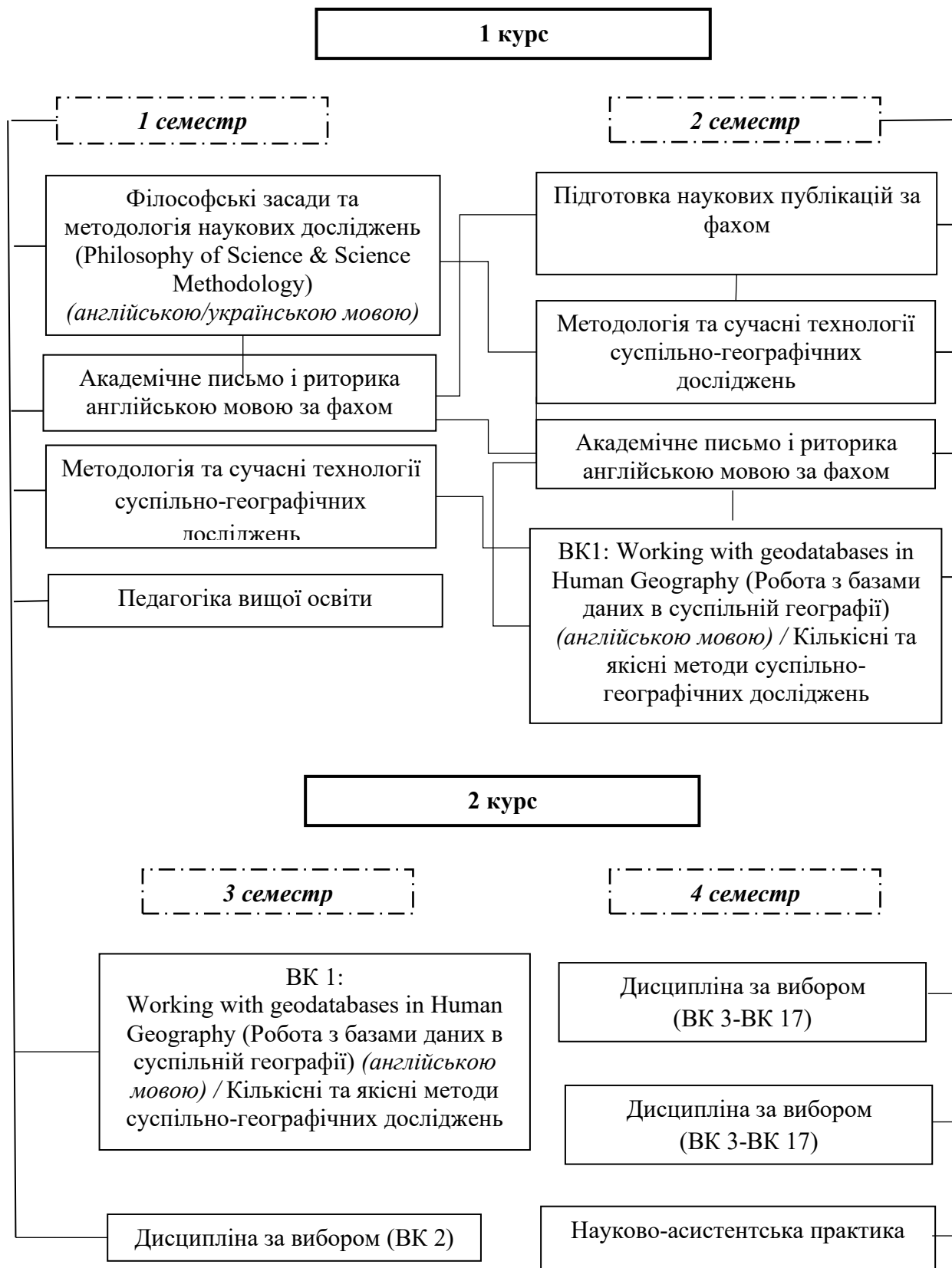
Наукова складова ОНП доктор філософії

Рік підготовки	Зміст наукової роботи аспіранта (вид роботи)	Форма звітності, форма контролю
1 рік	Аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду географічного дослідження конкретної наукової проблеми. Обґрунтування методів географічного дослідження конкретної наукової проблеми.	Затвердження індивідуального плану роботи аспіранта на вченій раді факультету, звітування про хід виконання індивідуального плану
2 рік	Підготовка статистичної бази дослідження. Збір, систематизація, узагальнення та первинна обробка зібраних матеріалів.	Звітування про хід виконання індивідуального плану

Рік підготовки	Зміст наукової роботи аспіранта (вид роботи)	Форма звітності, форма контролю
3 рік	Аналіз зібраних матеріалів дослідження, візуалізація географічних даних. Моделювання процесів за тематикою дослідження.	Звітування про хід виконання індивідуального плану
4 рік	Систематизація отриманих результатів дослідження. Розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо розв'язання досліджуваної проблеми. Завершення дисертаційної роботи, її оформлення.	Звітування про хід виконання індивідуального плану, надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

2.2. Структурно-логічна схема ОНП

Семестр	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів
1	Філософські засади та методологія наукових досліджень (Philosophy of Science & Science Methodology) (англійською/українською мовою)	5
	Іноземна мова для аспірантів	4
	Педагогіка вищої освіти	4
	Методологія та сучасні технології суспільно-географічних досліджень	4
	Всього за 1 семестр	17
2	Іноземна мова для аспірантів	4
	Підготовка наукових публікацій за фахом	5
	Методологія та сучасні технології суспільно-географічних досліджень	4
	БК 1: Working with geodatabases in Human Geography (Робота з базами даних в суспільній географії) (англійською мовою) / Кількісні та якісні методи суспільно-географічних досліджень	3
	Всього за 2 семестр	16
3	БК 1: Working with geodatabases in Human Geography (Робота з базами даних в суспільній географії) (англійською мовою) / Кількісні та якісні методи суспільно-географічних досліджень	3
	Вибіркова дисципліна (БК 2)	6
	Всього за 3 семестр	9
4	Вибіркова дисципліна (БК 3- БК 17)	6
	Вибіркова дисципліна (БК 3- БК 17)	6
	Науково-асистентська практика	6
	Всього за 4 семестр	18
	Усього	60

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Поточна атестація здійснюється у формі заліків, екзаменів, звіту з науково-асистентської практики та щорічних звітів аспірантів на засіданні кафедри та вченої ради факультету.

Атестація здобувачів освітнього рівня доктора філософії здійснюється у формі публічного захисту дисертації.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання комплексної проблеми в сфері географії або на її межі з іншими спеціальностями, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Обсяг дисертації має бути 5-8 друкованих аркушів. Дисертація не повинна містити академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації. Дисертація має бути оприлюднена на офіційному сайті закладу вищої освіти (наукової установи).

Атестація здобувача вищої освіти завершується видачею диплому про присудження йому ступеня доктор філософії із присвоєнням кваліфікації: доктор філософії з географії.

4. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	Наукова складова
ІК	•		•		•	•	•
ЗК 01	•		•		•		•
ЗК 02	•		•		•		•
ЗК 03		•	•				•
ЗК 04	•		•		•		•
СК 01	•		•				•
СК 02		•	•				•
СК 03				•		•	
СК 04	•		•		•		•
СК 05			•		•		•
СК 06	•		•	•	•		•
СК 07					•		•
СК 08	•				•		•

5. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	Наукова складова
ПРН 01	•		•	•	•		•
ПРН 02	•					•	•
ПРН 03	•		•				•
ПРН 04			•		•		•
ПРН 05					•		•
ПРН 06						•	
ПРН 07		•	•	•			•
ПРН 08	•	•	•		•		•
ПРН 09	•		•		•		•
ПРН 10	•				•		
ПРН 11				•	•		•
ПРН 12				•		•	

